

अमरावतीत बाप्पाला निरोप

विसर्जनासाठी छत्री, वडाळी, प्रथमेश तलावावर गर्दि -कडेकोट सुरक्षा व्यवस्था

सोहळा सीसीटीव्ही आणि ड्रोन कॅमेऱ्यांच्या निगराणीत पार पडला. शहरातील छत्री तलाव, वडाळी तलाव आणि प्रथमेश तलाव परिसरात शुक्रवारी सकाळी ८ वाजल्यापासूनच

अमरावती/प्रतिनिधी:- गेल्या दहा दिवसांपासून सुरू असलेल्या गणेशोत्सवाची धामधूम आता संपण्याच्या मार्गावर आहे. दहा दिवसाचे आदरातिथ्य स्वीकारून आता बाप्पा परतीच्या मार्गावर आहे. गुरुवारपासून बाप्पाला निरोप दिला जात आहे. शहरातील प्रथमेश, छत्री, वडाळी या तीनही प्रमुख तलावांसह कृत्रिम तलावात गणपती बाप्पा मोरया, पुढच्या वर्षी लवकर या' च्या जयघोषात भाविक लाडक्या बाप्पाला निरोप देत आहे. कोणताही अनुचित प्रकार घडू

नये यासाठी पोलीस प्रशासनाने तगडा सुरक्षा बंदोबस्त ठेवला आहे. संपूर्ण विसर्जन

जिप आरोग्य विभागात आढळला कालबाह्य औषध साठा

अमरावती/प्रतिनिधी:- जिल्हा परिषद आरोग्य विभागातील क्वथित हलगर्जीपणामुळे सामान्य व गरजू रुग्णांसाठी उपलब्ध करून देण्यात आलेला लाखो रुपयांचा औषधसाठा कालबाह्य झाल्याचा गंभीर प्रकार समोर आला आहे. संबंधित औषधे वेळेत आरोग्य केंद्रांमार्फत रुग्णांना वितरित न झाल्याने ती मोठ्या प्रमाणात कालबाह्य होऊन जिल्हा

चौकशी करून दोषींवर कठोर कारवाईची मागणी

परिषदेच्या दोन ते तीन खोल्यांमध्ये पडून असल्याचा आरोप तक्रारीत करण्यात आला आहे. शासकीय निधीतून खरेदी करण्यात आलेली औषधे रुग्णांच्या उपचारासाठी

वापरण्याऐवजी कालबाह्य होईपर्यंत पडून राहिली असतील, तर हा प्रकार प्रशासनाच्या औषध व्यवस्थापनावर गंभीर प्रश्नचिन्ह निर्माण करणारा आहे. एकीकडे ग्रामीण व दुर्गम भागातील आरोग्य केंद्रांमध्ये आवश्यक औषधांचा तुटवडा जाणवत असल्याच्या तक्रारी होत असताना दुसरीकडे उपलब्ध औषधे वापराअभावी कालबाह्य झाल्याचा (पान २ वर)

पैशांच्या वादातून तरुणाचा खून

मृतदेह पोल्यात भरून टाकला धामणा शिवारात

अमरावती/प्रतिनिधी:- गणेशोत्सवाच्या बंदोबस्तात असलेल्या गुन्हे शाखेच्या पथकाला मिळालेल्या एका संशयास्पद माहितीने २७ वर्षीय तरुणाच्या खुनाचा उलगडा केला. पैशांच्या

प्रा.अनिल बंड जिजाऊ बँकेच्या व्यवस्थापन मंडळाचे नविन अध्यक्ष

अमरावती/प्रतिनिधी:- जिजाऊ कमर्शियल को ऑप बँक अमरावती ची व्यवस्थापन समितीची सभा नुकतीच दिनांक २२ सप्टेंबर २०२६ला बँकेच्या सभागृहात पार पडली. व्यवस्थापन समिती सभेमध्ये प्रा. अनिल बंड (संचालक व सदस्य व्यवस्थापन समिती) यांची बोर्ड ऑफ मॅनेजमेंटच्या अध्यक्षपदी निवड केली. त्यांचे अभिर्नंदन करतांना ई.जी.अविनाश कोठाळे, प्रा.अनिल बुरघाटे, डॉ.सुंदर दावु, भैर्यासाहेब (पान २ वर)

अभ्यासिकेच्या टेरेसवर तरुणीच्या मानेवर चाकूने वार

नांदगाव खांडेश्वर/प्रतिनिधी:- अभ्यासिकेच्या टेरेसवर गेलेल्या तरुणीच्या मानेवर चाकूने वार करून तरुण पसार झाल्याची घटना नांदगाव खांडेश्वर येथील मुंगसाजी चौक परिसरात घडली. हल्ल्यात तरुणी जखमी झाली असून, घटनेनंतर आरोपीचा शोध घेण्यासाठी पोलीसांनी तपासाची चक्रे वेगाने फिरवली. अखेर २४ तासांच्या आत अभिषेक सुरेश बावीस्थळे (वय २५, रा. ओंकारखेडा, नांदगाव खांडेश्वर) याला पोलीसांनी अटक केली. २४ सप्टेंबर रोजी सायंकाळी साडेचारच्या सुमारास तरुणी महात्मा ज्योतिबा पुन्हे अभ्यासिकेत अभ्यासासाठी गेली होती. बाथरूमसाठी ती अभ्यासिकेच्या टेरेसवर गेल्यानंतर आरोपी तिथे आल्याचे पोलीसांच्या तपासात समोर आले आहे. त्याने चाकूने तिच्यावर वार केला. यातील एक वार मानेवर लागल्याने तिला दुखापत होऊन रक्तस्राव झाला. अचानक झालेल्या हल्ल्यामुळे तरुणीने

आरडाओरड होताच आरोपी पसार; लग्नासाठी धमकावल्याची तक्रार

तातडीने शासकीय रुग्णालयात दाखल केले. दरम्यान, या प्रकरणाला पूर्वीच्या पाटलागाची पार्श्वभूमी असल्याचे तक्रारीत नमूद करण्यात आले आहे. आरोपी काही काळापासून पाटलाग करीत होता आणि आपल्यासोबत लग्न करण्यासाठी धमकावत असल्याचा आरोप पीडितेने केला आहे. या तक्रारीच्या आधारे पोलीसांनी (पान २ वर)

अचलपूर - परतवाडात मोकाट श्वानांचे निर्बीजीकरण सुरू

-दैनिक जनमाध्यम इम्पॅक्ट

अचलपूर/प्रतिनिधी:- अचलपूर - परतवाडा जुळ्या शहरात वाढत्या मोकाट श्वानांच्या उपद्रवामुळे त्रस्त झालेल्या नागरिकांना दिलासा देण्यासाठी अचलपूर नगर परिषदेच्या वतीने मोकाट श्वानांचे निर्बीजीकरण आणि अँटी रेबीज लसीकरण मोहीम सुरू करण्यात आली आहे. यापूर्वी अनेक वृत्त दैनिक जनमाध्यम मध्ये प्रकाशित झाले होते. या मोहिमेची जबाबदारी कोल्हापूर येथील सोसायटी फॉर ॲनिमल प्रोटेक्शन या नांदणीकृत संस्थेला देण्यात आली आहे. कल्याण मंडपम सेंटरमध्ये ही मोहीम राबवली जात आहे. अचलपूर - परतवाडा जुळ्या शहरात गेल्या काही वर्षांपासून मोकाट श्वानांचा त्रास

चार सराईत आरोपी अमरावती जिल्ह्यातून हद्दपार

अमरावती/प्रतिनिधी:- आगामी सण-उत्सवांच्या पार्श्वभूमीवर गुन्हेगारी कारवायांना आळा घालण्यासाठी ग्रामीण पोलीसांनी चार जणांवर तडीपारीची कारवाई केली आहे. परतवाडा व शिरखेड पोलीस ठाण्यांच्या हद्दीतील या चौघांना अमरावती जिल्ह्याबाहेर जाण्याचे आदेश पोलीस अधीक्षक निकेतन कदम यांनी दिले आहेत. यामध्ये परतवाडातील संतोष पेंढे व निखील मंडले यांना सहा महिने, तर राजुरवाडीतील कुलदीप अंभोरे व अक्षय मोहोकार यांना तीन महिन्यांसाठी जिल्ह्याबंदी करण्यात

गणपती विसर्जनादरम्यान युवकाचा बेंबळा नदीमध्ये बुडून मृत्यू शोध मोहिमेत तिसऱ्या दिवशी मृतदेह आढळला

नांदगाव खांडेश्वर/प्रतिनिधी:- नांदगाव खांडेश्वर शहरात गणपती विसर्जनाची लगवण सुरू असताना एक दुर्दैवी घटना घडली. गणपती विसर्जनासाठी बेंबळा नदीवर गेलेला युवक सुमित लीलाधर मारोटकर (वय अंदाजे २५, रा. नांदगाव खांडेश्वर) याचा बुडून मृत्यू झाला. संपूर्ण मित्रमंडळीमध्ये मुत्रा डॉन या नावाने तो परिचित होता. दिनांक २४ सप्टेंबर रोजी रात्री ७.३० वाजता दरम्यान गणपती विसर्जन आटोपल्यानंतर सर्व मंडळाचे कार्यकर्ते घरी परतले. मात्र सुमित मारोटकर रात्री

१२ वाजले तरी घरी परतला नाही. तेव्हा युवकाचा भाऊ, वडील व मित्रमंडळी यांनी रात्री १२ वाजता बेंबळा नदीवर जाऊन बॅटरीच्या सहाय्याने शोध घेतला, परंतु तो आढळला नाही. दुसऱ्या दिवशी परिवार व मित्रमंडळींनी ड्रोनच्या माध्यमातून शोध घेण्याचा प्रयत्न केला, परंतु यश आले नाही. अखेर परिवाराने नांदगाव खांडेश्वर पोलीस स्टेशन गाठून तक्रार दिली. आज दिनांक २६ सप्टेंबर (पान २

अमरावती कबड्डी संघ असोसिएशनच्या कार्याध्यक्षपदी संतोष बंदे

आझाद हिंद मंडळ बुधवारा येथे गणेशोत्सवात सत्कार सोहळा

अमरावती/प्रतिनिधी:- गणेशोत्सवाच्या उत्साहपूर्ण वातावरणात बुधवारा येथील आझाद हिंद मंडळातर्फे पदाधिकारी व शिवसेनेचे महानगर प्रमुख संतोष बंदे यांची अमरावती कबड्डी संघ असोसिएशनच्या कार्याध्यक्षपदी निवड झाल्याबद्दल त्यांचा सत्कार करण्यात आला. सामाजिक, राजकीय तसेच क्रीडा क्षेत्रात कार्यरत असलेल्या पदाधिकारी व शिवसेनेचे महानगर

कुऱ्हावासीयांची पर्यावरणपूरक घरगुती गणेश विसर्जनाला पसंती

कुऱ्हा/प्रतिनिधी:- पर्यावरणाचे संवर्धन आणि जलस्रोतांचे प्रदूषण रोखण्याच्या उद्देशाने कुऱ्हा ग्रामपंचायतीने केलेल्या पर्यावरणपूरक गणेश विसर्जनाच्या आवाहनाला ग्रामवासीयांनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला. कुऱ्हा येथील पीपल विहार परिसरातील जयंत पंडित, प्रवीण पवार, गजानन मेश्राम तसेच करण सुजिया यांच्या कुटुंबीयांनी आपल्या घरगुती गणेशमूर्तींचे पर्यावरणपूरक पद्धतीने घरच्या घरी विसर्जन करून पर्यावरण रक्षणाचा संदेश दिला. गणेश विसर्जनासाठी परिसरात सुंदररीत्या

आष्टी येथे घराजवळ आढळला १० फूटाचा अजगर सर्पमित्रांकडून सुरक्षित रेस्क्यू

टाकरखेडा संभू/प्रतिनिधी:- भातकुली तालुक्यातील आष्टी येथे गोविंद गोपालराव लोखंडे यांच्या घराजवळ तब्बल ८ ते १० फूट लांबीचा अजगर आढळल्याने परिसरात काही काळ खळबळ उडाली. मिळालेल्या माहितीनुसार, लोखंडे यांच्या पाळीव 'कालू' या कुत्र्याने घराच्या दरवाजाजवळ एका ठिकाणी सतत पाहत भुंकण्यास सुरुवात केली. कुत्रा नेमका कशाकडे पाहून भुंकत आहे, हे पाहण्यासाठी मोबाईलच्या प्रकाशात पाहिले असता तेथे मोठा सापासारखा जीव आढळून आला. यानंतर पवन लोखंडे व अमोल गादे यांनी अजगर पकडण्याचा प्रयत्न केला. मात्र, अजगर मोठा व जाड असल्याने त्यांना पकडणे शक्य झाले नाही. त्यामुळे वलगाव येथील

गुरुकुंज मोझरीत दुष्काळी शासन निर्णयाची होळी संतप्त शेतकऱ्यांचा सरकारविरोधात एल्गार

शेतकऱ्यांच्या सर्व पिकांना हेक्टरी १ लाखांच्या मदतीची मागणी

गुरुकुंज मोझरी/प्रतिनिधी:- राज्य सरकारने जाहीर केलेल्या दुष्काळी सबलतीच्या शासन निर्णयावर संतप्त शेतकऱ्यांनी तीव्र नाराजी व्यक्त करत गुरुकुंज मोझरी येथील बसस्थानकासमोर शासन

आश्रमशाळेतील विद्यार्थिनीच्या मृत्यूने पुन्हा प्रश्नचिन्ह भातकुलीतील पाचवीच्या विद्यार्थिनीचा मृत्यू प्रकल्प अधिकाऱ्यांमार्फत चौकशी सुरू

अमरावती/प्रतिनिधी:- भातकुली येथील अनुदानित आश्रमशाळेत वास्तव्यास असलेल्या पाचवीतील आदिवासी विद्यार्थिनीचा अचानक मृत्यू झाल्याने आदिवासी विद्यार्थ्यांच्या सुरक्षिततेचा आणि आरोग्य व्यवस्थेचा मुद्दा पुन्हा ऐरणीवर आला आहे. मंडळातील राणीगाव येथील या विद्यार्थिनीच्या मृत्यूचे नेमके कारण अद्याप स्पष्ट

राधे गणेशोत्सव मंडळाच्या विसर्जन मिरवणुकीत आदिवासी नृत्य ठरले प्रेक्षणीय -डिजे, गुलाल, ढोल ताशाला फाटा देत पारंपारिक पद्धतीने विसर्जन

नांदगाव खांडेश्वर/प्रतिनिधी:- शहरातील अण्णाभाऊ साठे चौकातील राधे गणेशोत्सव मंडळ दरवर्षी सामाजिक उपक्रमाने गणेशोत्सव साजरा करतात. यावर्षी या मंडळाच्या गणेश विसर्जन मिरवणुकीतील आदिवासी नृत्य लक्षणीय ठरले असून नागरिकांचे लक्ष वेधून घेतले. गणेशोत्सव म्हंटला कि, डि.जे. वरील थिरकणारी तरुणाई गुलाल, ढोल ताशे याचा कर्णकर्कश आवाज. मात्र याला

डिजिटलायजेशनच्या युगात अनेक मानवी श्रमाची कामे सुकर झाली; अर्थव्यवस्थेचा वेग वाढला, आर्थिक उलाढाली गतिमान झाल्या, दैनंदिन जीवनमान सुखकर बनले; पण अलीकडील काळात वाढत चाललेल्या फसवणुकांमुळे विश्वासाहर्ता मात्र लयाला जात आहे. फेक मेसेजेसबरोबरच आता व्हॉईस क्लोनिंगच्या वाढत्या वापरामुळे फोनवर ओळखीच्या आवाजात पलीकडून बोलणारी व्यक्ती खरी आहे का, असा प्रश्न आता पडू लागला आहे.

डिजिटल व्यवहारांच्या जगात आतापर्यंत सावधगिरीचा एक साधा नियम सांगितला जात असे- अनोळखी व्यक्तीला ओटीपी सांगू नका, संशयास्पद लिंकवर लिंक करू नका, बँक खात्याची माहिती देऊ नका. पण कृत्रिम बुद्धिमत्तेने फसवणुकीचे तंत्र इतके बदलून टाकले आहे की, आता ओळखीच्या व्यक्तीचा आवाजही विश्वासाचा पुरावा राहिलेला नाही. मुलगा, मुलगी, पती, पत्नी, मित्रकिंवा वरिष्ठ अधिकारी यांच्याच आवाजात फोन येऊ शकतो आणि तातडीने पैसे पाठविण्याची विनंती केली जाऊ शकते. आवाज अगदी परिचित असतो, बोलण्याची ढबही तशीच असते, फक्त पलीकडे ती व्यक्ती नसते. कृत्रिम बुद्धिमत्तेने तयार केलेला हुबेहूब आवाज मोठ्या संकटात ढकलून जातो. ‘व्हॉईस क्लोनिंग’च्या या वाढत्या फसवणुकीने सायबर सुरक्षेसमोर नवे आव्हान उभे केले आहे.

व्हॉईस क्लोनिंग म्हणजे एखाद्या व्यक्तीच्या आवाजाचे कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या साहाय्याने अनुकरण. पूर्वी

डिजिटल व्यवहारांच्या जगात आतापर्यंत सावधगिरीचा एक साधा नियम सांगितला जात असे- अनोळखी व्यक्तीला ओटीपी सांगू नका, संशयास्पद लिंकवर लिंक करू नका, बँक खात्याची माहिती देऊ नका. पण कृत्रिम बुद्धिमत्तेने फसवणुकीचे तंत्र इतके बदलून टाकले आहे की, आता ओळखीच्या व्यक्तीचा आवाजही विश्वासाचा पुरावा राहिलेला नाही. मुलगा, मुलगी, पती, पत्नी, मित्र किंवा वरिष्ठ अधिकारी यांच्याच आवाजात फोन येऊ शकतो आणि तातडीने पैसे पाठविण्याची विनंती केली जाऊ शकते. आवाज अगदी परिचित असतो, बोलण्याची ढबही तशीच असते; फक्त पलीकडे ती व्यक्ती नसते. कृत्रिम बुद्धिमत्तेने तयार केलेला हुबेहूब आवाज मोठ्या संकटात ढकलून जातो. ‘व्हॉईस क्लोनिंग’च्या या वाढत्या फसवणुकीने सायबर सुरक्षेसमोर नवे आव्हान उभे केले आहे.

‘आवाजा’चा भूलभुलैचा

या गुहाला समाजमाध्यमांनी नकळत मोठा कच्चा माल उपलब्ध करून दिला आहे. इन्स्टाग्राम, फेसबुक, यूट्यूब किंवा अन्य मंचांवर आपण स्वतःचे व्हिडीओ, रील्स आणि ध्वनिमुद्रणे सहज प्रसिद्ध करतो. त्यातून चेहरा, आवाज, बोलण्याची पद्धत आणि वैयक्तिक आयुष्याशी संबंधित अनेक तपशील सार्वजनिक होतात. फसवणूक करणा-यांना त्यासाठी आता स्वतंत्रपणे आवाज रेकॉर्ड करण्याचीही गरज उरत नाही. समाजमाध्यमांवरील व्हिडीओमधून

आवाजाचा नमुना मिळू शकतो आणि त्याच्या आधारे कृत्रिम आवाज तयार करण्याचा प्रयत्न केला जाऊ शकतो. या फसवणुकीची खरी ताकद मात्र तंत्रज्ञानापेक्षा मानवी भावनांमध्ये आहे. ‘माझा अपघात झाला आहे’, ‘मी अडचणीत आहे’, ‘तातडीने पैसे पाठव’, ‘फोन बंद होणार आहे’ अशा वाक्यांनी समोरच्या व्यक्तीला विचार करण्यासाठी वेळच दिला जात नाही. आपल्या मुलाचा किंवा जवळच्या नातेवाईकाचा

खबरलेला आवाज ऐकल्यानंतर आई-वडील प्रथम आवाज खरा आहे की खोटा, याचे तांत्रिक परीक्षण करणार नाहीत. ते मदतीसाठी थांबतील. गुन्हेगार नेमक्या सायबर फसवणुकींतील हा बदल महत्त्वाचा आहे. पूर्वी फसवणूक व्यक्तीला विचार करण्यासाठी वेळच दिला जात नाही. आपल्या मुलाचा चोरण्याकडे सरकली आहे. म्हणूनच

जितकी घाई निर्माण करतो, तितकीच आपली प्रतिक्रिया संथ आणि पडताळणीवर आधारित असायला हवी.कुटुंबाने यासाठी स्वतःची छोटी सुरक्षा पद्धतही ठरविणे उतयुक्त ठरू शकते.

एखादा खास प्रश्न, फक्त कुटुंबीयांना माहीत असलेला संदर्भ किंवा आपत्कालीन परिस्थितीत वापरण्यासाठी ठरावीक संकेतिक शब्द यामुळे ओळख पडताळण्यास मदत होऊ शकते.

व्हॉईस क्लोनिंगचा धोका केवळ कुटुंबीयांच्या आर्थिक फसवणुकीपुरता मर्यादित नाही. कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या या गैरवापराला उत्तरही तंत्रज्ञानातूनच शोधावे लागेल; परंतु केवळ तंत्रज्ञान पुरेसे ठरणार नाही. संशयास्पद कृत्रिम आवाज शोधणा ?या यंत्रणा विकसित होत असल्या तरी बनावट आवाज तयार करणारे तंत्रज्ञानही सतत सुधारत आहे. आज ज्या खुणांवरून कृत्रिम आवाज ओळखता येतो, त्या उद्या अधिक प्रगत प्रणालीत नाहीशा होऊ शकतात. त्यामुळे ‘हा आवाज खरा की कृत्रिम?’ याचे उत्तर सामान्य नागरिकांने प्रत्येक वेळी स्वतः शोधावे, अशी अपेक्षा व्यवहार्य नाही.

बँका, दूरसंचार कंपन्या आणि डिजिटल व्यवहार करणा-या संस्थांची जबाबदारी म्हणूनच वाढते. मोठ्या किंवा असामान्य आर्थिक व्यवहारासाठी अतिरिक्त पडताळणी, संशयास्पद व्यवहारांचे तत्काळ निरीक्षण आणि ग्राहकाला त्वरित सूचना अशा सुरक्षा पद्धती अधिक सक्षम कराव्या लागतील.

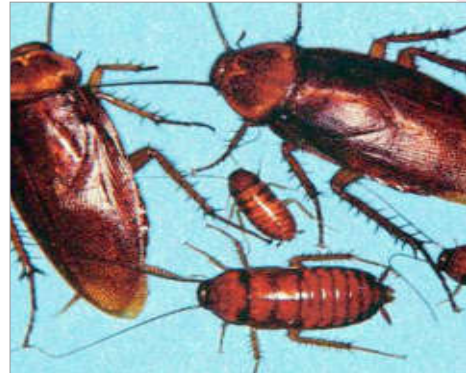
फसवणूक झाल्यानंतरही वेळ अत्यंत महत्त्वाचा असतो. आर्थिक व्यवहार झाल्याचे लक्षात येताच बँकेशी संपर्क साधणे आणि अधिकृत सायबर

गुन्हे नोंदविण्याच्या व्यवस्थेकडे तातडीने जाणे आवश्यक आहे. राष्ट्रीय सायबर गुन्हे हेल्पलाइन १९३० ही अशा आर्थिक सायबर फसवणुकीच्या तक्रारींसाठी महत्त्वाची व्यवस्था आहे. यातील सर्वात मोठा प्रश्न पुढे येणा-या काळाचा आहे. आतापर्यंत डिजिटल जगात चेहरा आणि आवाज हे व्यक्तीच्या ओळखीचे मजबूत पुरावे मानले जात होते. ‘मी त्याला स्वतः पाहिले’, ‘मी त्याचा आवाज ऐकला’ या विधानांना विश्वासाहर्ता होती. कृत्रिम बुद्धिमत्ता नेमक्या याच विश्वासाच्या पायावर धाव घालत आहे. याचा अर्थ तंत्रज्ञानाला विरोध करणे नव्हे.

आवाजाची कृत्रिम निर्मिती अनेक विधायक कामांसाठी उपयोगी ठरू शकते. मात्र एखाद्याचा आवाज त्याच्या परवानगीशिवाय वापरून फसवणूक किंवा दिशाभूल केली जात असेल तर त्यासाठी कायदेशीर आणि तांत्रिक संरक्षण अधिक सक्षम करावे लागेल. डिजिटल मंचांनीही वापरकर्त्यांच्या आवाजाचा आणि दृश्य सामग्रीचा गैरवापर रोखण्यासाठी अधिक प्रभावी उपाय करणे आवश्यक आहे.

सायबर सुरक्षेचा जुना मंत्र होता- ‘ओटीपी कुणालाही सांगू नका.’ आता त्यात आणखी एक वाक्य जोडण्याची वेळ आली आहे. ‘ओळखीचा आवाज ऐकला तरी आधी खात्री करा.’ कारण कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या युगात फसवणूक करणा-याला तुमचा पासवर्डच हवा असे नाही;

काही वेळा तुमच्या जवळच्या माणसाचा आवाज पुरेसा ठरू शकतो. तंत्रज्ञानाने आवाजाची नक्कल करणे सोपे केले आहे; म्हणून विश्वास ठेवण्यापूर्वी पडताळणी करणे हीच नव्या डिजिटल युगातील सर्वात आवश्यक सावधगिरी ठरणार आहे.

झुरळांना पळवण्यासाठी....

पाण्यात पांढरे व्हिनेगर मिसळून स्प्रे तयार करा. जिथे झुरळे जास्त येतात त्या जागांवर किंवा पाइपजवळ रात्री झोपण्यापूर्वी हा स्प्रे मारा. फरशी पुसण्याच्या पाण्यात कडुलिंबाचे तेल किंवा पाल्याची पावडर वापरा. याच्या उग्र दर्पामुळे झुरळे पळून जातात.

नाचणीची भाकरी होज खाणे योग्य आहे का?

नाचणीला सुपरफूड मानले जाते, कारण ते वजन नियंत्रित ठेवण्यासाठी, रक्तातील साखर (शुगर) नियंत्रणात ठेवण्यासाठी आणि पोटाचे आरोग्य चांगले ठेवण्यासाठी अत्यंत गुणकारी आहे. मात्र, प्रश्न हा आहे की नाचणी रोज खाऊ शकतो का? याविषयीची सविस्तर माहिती खालीलप्रमाणे आहे.

नाचणी पौष्टिक का मानली जाते?
नाचणी हे एक असे पीक आहे, जे कमी पाण्यात आणि कठीण हवामानातही पिकवले जाऊ शकते. यामध्ये कॅल्शियम, लोह, फॉस्फरस, पोटॅशियम आणि मॅग्नेशियम यांसारखी खनिजे चांगल्या प्रमाणात आढळतात. हे घटक अॅनिमिया दूर करण्यासाठी, पोट दीर्घकाळ भरलेले ठेवण्यासाठी, हाडे मजबूत करण्यासाठी आणि रक्तातील साखर नियंत्रित ठेवण्यासाठी मदत करतात.
रोज नाचणी खाणे योग्य आहे का?
नाचणीला आपल्या संतुलित आहाराचा (बॅलन्स्ड डाएट) भाग बनवणे योग्य आहे, पण पूर्णपणे त्यावरच अवलंबून राहणे चुकीचे ठरते. कोणतेही एक धान्य संपूर्ण आहाराची

पा वसाळ्यात वातावरणातील आर्द्रता वाढल्यामुळे तांदूळ आणि इतर धान्यांमध्ये किडे होण्याची समस्या वाढू शकते. तांदूळ साठवताना काही सोप्या गोष्टींची काळजी घेतल्यास ही समस्या कमी करता येऊ शकते. तांदूळ पूर्णपणे कोरड्या आणि हवाबंद डब्यात ठेवणे महत्त्वाचे आहे. काचेचे, फुड-ग्रेड प्लास्टिकचे किंवा स्टेनलेस स्टीलचे डबे वापरता येतात. तांदळाच्या डब्यात पूर्णपणे वाळलेली कडुनिंबाची पाने ठेवण्याची पारंपरिक पद्धतही वापरली जाते. त्याचप्रमाणे तमालपत्र आणि सुक्या लाल मिरच्या ठेवण्याचा उपायही केला जातो. किडे दूर ठेवण्यासाठी लवंग ठेवण्याचाही सल्ला दिला जातो.

तांदळाला किडे लावू नयेत म्हणून .....

असल्यास तांदूळ स्वच्छ कापडावर पसरवून काही काळ उन्हात ठेवण्याची पद्धत वापरता येते. मात्र तांदळात मोठ्या प्रमाणावर किडे, बुरशी किंवा खराब वास आढळल्यास तो वापरण्याऐवजी सुरक्षिततेच्या दृष्टीने टाकून देणे योग्य ठरेल.

गुणकारी ज्येष्ठमध

ही एक अत्यंत गुणकारी आणि आयुर्वेदामध्ये महत्त्वपूर्ण मानलेली औषधी वनस्पती आहे. घसा बसल्यास किंवा ज्येष्ठमधची पूड मधात मिसळून घेतल्यास घशाला आराम मिळतो आणि खोकला कमी होतो. ही वनस्पती शरीरात थंडावा निर्माण करणारी आहे. त्यामुळे पित्तदोषाशी संबंधित आजार, जळजळ किंवा तोंडातील अल्सरवर याचा चांगला उपयोग होतो. ज्येष्ठमधची पूड गार्गीच्या दुधाबरोबर घेतल्यास स्मरणशक्ती आणि मेंदूची कार्यक्षमता सुधारण्यास मदत होते असा आयुर्वेदामध्ये उल्लेख आढळतो.

असहिष्णुता की संवेदनशीलता?

अनेकांना एखादा अन्नपदार्थ खाल्ल्यानंतर शिंका येणे, श्वास घेताना घरघर होणे, अंगावर पुरळ उठणे, पोट फुगणे, जुलाब, मळमळ, सांधेदुखी किंवा थकवा यांसारखी लक्षणे जाणवतात. अशा वेळी बहुतेक जण त्याला 'अन्न अॅलर्जी' समजतात. मात्र प्रत्येक वेळी ती अॅलर्जीच असेल असे नाही. काही वेळा ही अन्न असहिष्णुता, अन्न संवेदनशीलता किंवा सेलिराक रोगाची लक्षणे असू शकतात . या स्थितीचे स्वरूप आणि उपचार वेगवेगळे असल्याने त्यातील फरक समजून घेणे महत्त्वाचे आहे. अन्न असहिष्णुता अन्न असहिष्णुता म्हणजे शरीराला विशिष्ट अन्नपदार्थां नीट पचवता किंवा त्यावर प्रक्रिया करता न येणे. याचे सर्वाधिक परिचित उदाहरण म्हणजे लॅक्टोज असहिष्णुता. वय वाढत गेल्यानंतर अनेकांच्या शरीरात लॅक्टोज पचवण्यासाठी आवश्यक असलेले लॅक्टोज हे एन्झाइम कमी प्रमाणात तयार होते. त्यामुळे दुधातील लॅक्टोज पूर्णपणे पचत नाही आणि पोट फुगणे, गॅस, पोटदुखी किंवा

जुलाब यांसारख्या तक्रारी निर्माण होतात. संशोधनानुसार, जगातील केवळ सुमारे ३.५ टक्के लोकच बालपणानंतरही लॅक्टोज सहज पचवू शकतात. लॅक्टोज असहिष्णुता जीवघेणी नसली, तरी ती दैनंदिन जीवनात मोठा त्रास देऊ शकते. दुग्धजन्य पदार्थ कमी करणे किंवा टाळणे, तसेच डॉक्टरांच्या सल्ल्याने लॅक्टोज एन्झाइमची पूरक औषधे घेणे उपयुक्त ठरू शकते अन्न अॅलर्जी अन्न अॅलर्जी ही रोगप्रतिकारक शक्तीची अतितीव्र प्रतिक्रिया असते. शरीर एखाद्या निरुपद्रवी अन्नपदार्थांलाही धोकादायक समजून त्याविरुद्ध प्रतिक्रिया देते. शेंगदाणे, समुद्री

तरी अनेक तज्ज्ञांच्या मते ती हुड-मध्यस्थ रोगप्रतिकारक प्रतिसादाशी संबंधित असू शकते. मात्र याविषयी अद्याप एकमत नाही. या स्थितीत लक्षणे लगेच दिसतीलच असे नाही. ती काही तासांनी किंवा काही दिवसांनीही जाणवू शकतात. यात विशेषतः पोटदुखी, पोट फुगणे, अतिसार, डोकेदुखी, थकवा, सांधेदुखी, त्वचेवर पुरळ, लक्ष केंद्रित करण्यात अडचण, चिंता अशी संभाव्य लक्षणे दिसतात. अनेक वेळा वगळणी आहार वापरून संवेदनशील अन्नपदार्थ शोधले जातात. हुड चाचण्यांच्या अचूकतेबाबत मात्र तज्ज्ञांमध्ये मतभेद आहेत. लक्षात घ्या, एखादा अन्नपदार्थ खाल्ल्यानंतर बारंबार त्रास होत असल्यास स्वतः निदान करण्याऐवजी डॉक्टर किंवा अॅलर्जी तज्ज्ञांचा सल्ला घेणे आवश्यक आहे. योग्य तपासणीनंतरच अॅलर्जी, असहिष्णुता किंवा संवेदनशीलता यातील नेमके कारण निश्चित करता येते.

भारतीय डिजिटल वित्तीय विश्वामध्ये क्रांती घडवून आणण्यात

यूपीआयचा सिंहाचा वाटा राहिला आहे. याबाबत सरकारने देशातच नव्हे तर जगासमोर आपली पाठ थोपटून घेतली. तथापि, या अफाट लोकप्रियतेचे आणि अभूतपूर्व यशाचे मुख्य कारण आहे ते यूपीआयची ‘झीरो एमडीआर’ धोरणावर आधारित संपूर्ण मोफत सेवा. मात्र आता एनपीसीआयद्वारे दोन हजार रुपयांपेक्षा जास्त रकमेच्या पर्सन-टू-मर्चंट व्यवहारांवर ०.४ टक्के एमडीआर आकारण्याचा घेतलेला निर्णय या संपूर्ण डिजिटल परिसंस्थेच्या पायालाच हादरा देणारा ठरू शकतो. या यूपीआय शुल्कवाढीचा फास डिजिटल अर्थव्यवस्था मंदावण्याची तसेच रोख व्यवहार वाढवून करचोरी आणि काळ्या पैशाचा प्रश्न वाढण्याची भीती आहे.

भारतीय वित्तीय विश्वामध्ये क्रांती घडवून आणणारी प्रणाली म्हणून ‘युनिफाईड पेमेंट इंटरफेस’ म्हणजेच यूपीआयचे कौतुक गेल्या दशकभरामध्ये संपूर्ण देश सातत्याने ऐकत आहे. यूपीआयमुळे वित्तीय व्यवहारांमध्ये गतिमानता आली हे वास्तव नाकारता येणार नाही. २०१६ मध्ये लॉच झाल्यापासून गेल्या १० वर्षांमध्ये अगदी महानगरांपासून ते दूरवरच्या ग्रामीण भागातील लहान-

मोठया विक्रेत्यांपर्यंत डिजिटल व्यवहारांचे जाळे पसरवण्यात यूपीआयचा वाटा सिंहाचा राहिला आहे. या अफाट लोकप्रियतेचे आणि अभूतपूर्व यशाचे सर्वात मुख्य मूळ कारण म्हणजे ‘झीरो एमडीआर’ धोरणावर आधारित संपूर्ण मोफत सेवा. कोणत्याही अतिरिक्त शुल्काविना अविरत चालणाऱ्या या डिजिटल सुविधेमुळे रोख रकमांवर आधारित अर्थव्यवस्था वेगाने कॅशलेस स्वरूपाकडे वळली. मात्र आता नॅशनल पेमेंट्स कॉर्पोरेशन ऑफ इंडियाद्वारे २,००० रुपयांपेक्षा जास्त रकमेच्या पर्सन-टू-मर्चंट व्यवहारांवर ०.४ टक्के एमडीआर आकारण्याचा घेतलेला निर्णय या संपूर्ण डिजिटल परिसंस्थेच्या पायालाच हादरा देणारा ठरू शकतो.

भारतातील बहुतांश किरकोळ व्यापारी, व्यापारी संघटना आणि सूक्ष्म व्यावसायिक अत्यंत कमी नफ्याच्या मार्जिनवर काम करतात. अमेरिका किंवा युरोपसारख्या प्रगत देशांमध्ये व्यापा?यांचे नफ्याचे प्रमाण २५ ते ३५ टक्क्यांपर्यंत असते; त्यामुळे तिथे १ ते २ टक्क्यांचा एमडीआर सोसणे व्यापा-यांना शक्य होते. याउलट, भारतीय व्यापा-यांचे नफ्याचे प्रमाण हे केवळ ८ ते १० टक्क्यांच्या आसपास

शुल्क केवळ मर्चंट म्हणजे व्यापा?यांवर असेल आणि ग्राहकांसाठी यूपीआय पूर्णपणे मोफत राहील असा दावा केला असला, तर तो आर्थिक सिद्धांताच्या दृष्टीने निव्वळ भ्रम आहे. अर्थशास्त्रात शुल्काचे हस्तांतरण (इन्सिडेन्स ऑफ टॅक्सेशन /फी) असे एक तत्त्व आहे. त्यानुसार जेव्हा सरकार एखाद्या उत्पादकावर, व्यापा?यावर किंवा सेवा पुरवठादारावर कोणताही नवीन कर किंवा प्रक्रिया शुल्क (उदा. एमडीआर किंवा उत्पादन शुल्क) लादते, तेव्हा तो व्यापारी हे शुल्क स्वतःच्या खिशातून देत नाही. व्यापारी या खर्चाचा समावेश वस्तू किंवा सेवेच्या अंतिम विक्री किंमतीत करतो. अशा प्रकारे, कराचा किंवा शुल्काचा हा भार पुढे ढकलून तो शेवटी

किंवा त्याहूनही कमी असते. अशा स्थितीत २,००० रुपयांवरील व्यवहारांवर ०.४ टक्के एमडीआर देणे व्यापा?यांच्या थेट नफ्यावर गदा आणणारे ठरते. उदाहरणार्थ, जर एखाद्या ग्राहकाने ५,००० रुपयांची खरेदी केली, तर व्यापा?याला त्यावर २० रुपये शुल्क भरावे लागेल. १ लाख रुपयांची उलाढाल पार करणा?या मध्यम व्यापा?यांसाठी हे शुल्क महिन्याकाठी मोठा आर्थिक भार ठरते. या शुल्काच्या भीतीपोटी व्यापारी एकतर २,००० रुपयांपेक्षा जास्त रकमेचे यूपीआय पेमेंट स्वीकारणे बंद करतील किंवा ग्राहकांना रोखीने व्यवहार करण्याचा आग्रह धरतील.

पोकळ दावा यूपीआयवर लादले जाणारे हे

चीनचा एआय हवामान अंदाजाचा नवा जुगार

नेपाळमधील हाहाकारानंतर जगभर हवामान अंदाज आणि नैसर्गिक आपत्तींची चर्चा होत आहे. त्यातच चीनने कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या आधारे हवामान वर्तवण्याच्या क्षेत्रात घेतलेली मोठी झेप संपूर्ण जगाचे लक्ष वेधून घेत आहे.

‘उद्या पाऊस पडेल का?’ हा प्रश्न माणसाला शतकानुशतके पडत आला आहे. कधी आकाशातील ढग, वा-याची दिशा, पक्ष्यांची हालचाल यावरून त्याचे उत्तर शोधले गेले. पुढे हवामान केंद्रे, रडार, उपग्रह आणि संगणकीय मॉडेल्स आली. आता या प्रश्नाच्या उत्तरात कृत्रिम बुद्धिमत्तेची भर पडली आहे. फरक एवढाच की, या वेळी बदल फक्त हवामानाचा अंदाज घेण्याच्या पद्धतीत होत नाही, हवामान समजून घेण्याच्या मानवी क्षमतेचीच पुनर्रचना होत आहे.

चीनने या बदलाची दिशा ओळखून मोठी झेप घेतली आहे. शांघाय एआय लॅबोरेटरीचे फॅंगवू , हुआवेचे पेंगू आणि फुदान विद्यापीठाचे फुकसी यासारखी ध् आधारित हवामान मॉडेल्स विकसित होत आहेत. पारंपरिक हवामान अंदाज पद्धतींना पर्याय म्हणून नव्हे, तर त्यांना पूरक ठरतील अशा या प्रणालींची क्षमता आता प्रत्यक्ष हवामान घटनांमध्ये तपासली जात आहे. काही चाचण्यांमध्ये फॅंगवूने गुगलच्या ग्राफकास्टपेक्षा अनेक हवामान चलांमध्ये चांगली कामगिरी केली आहे. डॉल्फिन चक्र्रीवादळाच्या मार्गाचा अंदाजही त्याने वादळ जमिनीवर धडकण्याच्या काही दिवस आधी उल्लेखनीय अचूकतेने दिल्याचे वृत्त आहे. म्हणजेच हवामान बदलाच्या युगात कोणाकडे अधिक चांगला अंदाज बांधण्याची क्षमता आहे, याची स्पर्धा सुरू झाल्याचे हे संकेत आहेत.

पारंपरिक हवामान अंदाजात वातावरणातील तापमान, दाब, आर्द्रता, वा?याचा वेग, समुद्राचे तापमान यांसारख्या असंख्य घटकांचा विचार केला जातो. भौतिकशास्त्रावर आधारित गुंतागुंतीची समीकरणे संगणकांच्या मदतीने सोडविली जातात. या प्रक्रियेला मोठी संगणकीय शक्ती आणि वेळ

‘उद्या पाऊस पडेल का?’ हा प्रश्न माणसाला शतकानुशतके पडत आला आहे. कधी आकाशातील ढग, वा-याची दिशा, पक्ष्यांची हालचाल यावरून त्याचे उत्तर शोधले गेले. पुढे हवामान केंद्रे, रडार, उपग्रह आणि संगणकीय मॉडेल्स आली. आता या प्रश्नाच्या उत्तरात कृत्रिम बुद्धिमत्तेची भर पडली आहे. फरक एवढाच की, या वेळी बदल फक्त हवामानाचा अंदाज घेण्याच्या पद्धतीत होत नाही, हवामान समजून घेण्याच्या मानवी क्षमतेचीच पुनर्रचना होत आहे.

आहे.

लागतो.एआय या प्रक्रियेकडे वेगळ्या पद्धतीने पाहते. प्रचंड प्रमाणातील जुन्या हवामान डेटामधून तो नमुने आणि परस्परसंबंध शिकतो. त्यावरून भविष्यातील परिस्थितीचा अंदाज तयार करतो. त्यामुळे गणना करण्याचा वेग मोठ्या प्रमाणात वाढू शकतो. आपत्ती व्यवस्थापनासाठी हा वेग निर्णायक आहे.

चक्र्रीवादळाचा मार्ग काही तास आधी समजण्यापेक्षा काही दिवस आधी समजला, तर नागरिकांना सुरक्षितस्थळी हलविण्यापासून मच्छीमारांना समुद्रात जाण्यापासून रोखण्यापर्यंत अनेक निर्णय वेळेत घेता येतात. पूर, अतिवृष्टी, उष्णतेची लाट किंवा वादळ याबाबत मिळालेला प्रत्येक अतिरिक्त तास प्रशासनासाठी आणि नागरिकांसाठी महत्त्वाचा ठरतो. म्हणून ध् चे सर्वात मोठे सामर्थ्य ‘भविष्य सांगण्यात’ नसून भविष्यासाठी तयारी करण्यासाठी अधिक वेळ उपलब्ध करून देण्यात आहे, पण याच ठिकाणी एक गैरसमज दूर करणे आवश्यक

हवामानाच्या काळात ती भूमिकाही अत्यंत महत्त्वाची आहे. एआय च्या प्रगतीने प्रभावित होणे स्वाभाविक असले तरी तिच्यावर अंधविश्वास ठेवणे धोकादायक आहे. चक्र्रीवादळ कुठे धडकेल, पावसाचे क्षेत्र कुठे असेल किंवा तापमानातील बदल कसा होईल, याबाबत ध् मॉडेल्स प्रभावी ठरू शकतात. मात्र वादळाची नेमकी तीव्रता, अत्यंत टोकाच्या घटनांचे स्वरूप आणि दीर्घकालीन हवामान बदल याबाबत अजूनही मर्यादा आहेत. याचे कारण ध् च्या सामर्थ्यातच दडलेले आहे, पण हवामान बदलामुळे भविष्यातील हवामान स्वतःच बदलत असेल, तर

भूतकाळातील नमुने भविष्याला किती लागू पडतील, हा प्रश्न राहतो. चीनच्या या प्रयत्नांकडे केवळ हवामानशास्त्रीय प्रयोग म्हणून पाहणेही चुकीचे ठरेल. आर्जे ध्, सेमीकंडक्टर, उच्च क्षमतेची संगणकीय व्यवस्था, उपग्रह आणि डेटा या सर्व क्षेत्रांत अमेरिका, चीन आणि युरोपमध्ये तीव्र स्पर्धा सुरू आहे. गुगलचे ‘ग्राफकास्ट.’ युरोपियन केंद्राचे ‘एआयएफएस’ यांना चीन टक्कर देत आहे. हवामान अंदाजाच्या शर्यतीत मोठे भू-राजकीय आणि आर्थिक हितसंबंध गुंतलेले आहेत. हवामानविषयक माहितीचा उपयोग शेतीपुरता मर्यादित नाही. ऊर्जा उत्पादन, जलव्यवस्थापन, वाहतूक, विमा, शहरी नियोजन, आपत्ती व्यवस्थापन आणि पायाभूत सुविधांची आखणी यासाठी ती अत्यावश्यक आहे. ज्या देशाला काही दिवस आधी अचूकपणे कळू शकते की, कुठे मुसळधार पाऊस पडणार आहे, कुठे उष्णतेची लाट येणार आहे किंवा चक्र्रीवादळाचा मार्ग कोणता

गायकीच्या पाठीवर कावळा!

य रस्त्याच्या कडेन हिरवं गवत शोधत हिंडत होती. कावळा तिच्या पाठीवर आरामात बसलेला होता. तिच्या मऊ केसांमध्ये लपून बसलेले इवले इवले चवदार जीव म्हणजे कावळ्यासाठी जणू मेजवानीच होते. कावळा मध्येच चोच मारायचा, आपलं भक्ष्य मटकावता मटकावता चेहरा डावी-उजवीकडे फिरवत मध्येच गायीच्या पाठीवर मानेकडून शेपटीकडे आणि शेपटीकडून पुन्हा पाठीवर मध्यभागी येऊन थांबायचा. गायीनं कान टवकारत मान वर करून तिरप्या नजरेनं पाठीवरच्या कावळ्याकडे पाहिलं आणि म्हणाली, ‘मला बाटलं तुला मान नाही.’ तिच्या प्रश्नात चोच खुपसत कावळा म्हणाला, ‘नीट बघ पुन्हा माझ्याकडे. माझा चेहरा संपतो आणि लगेचच शरीर सुरू होतं, मला खरंच मान नाही आणि गळाही नाही.’ ‘अरे बावळटा, एका ओळीच्या पोस्टमध्ये तुझं नाव आलं, म्हणजे केवढा मान मिळाला बघ तुला. त्या विषयी बोलते आहे मी.’ ‘अच्छा, त्या पोस्टचं म्हणतेस. पण मी कधी गं तुला शाप दिला?’ ‘मला काय माहीत? दिला असशील मनातल्या मनात!’ ‘खरं तर तुझ्यामुळे माझी खूप बदनामी झालेली आहे आजपर्यंत, पण मी कधी अवाक्षरीही काढलेलं नाही त्याबद्दल.’ ‘माझ्यामुळे बदनामी झाली. ती कशी?’ ‘तुझ्या पाठीवर बसून मी तुला त्रास देणाऱ्या किड्यांचा बंदोबस्त करतो. तू मात्र माझी फसवणूक केलीस.’ ‘कधी केली फसवणूक?’ ‘अगं, हजारो वर्षांपासून सगळेच सांगतात. काऊचं घर होतं शेणाचं... चिऊचं घर होतं मेणाचं. एकदा खूप पाऊस आला आणि शेणाचं घर वाहून गेलं. आपले चांगले संबंध आहेत, म्हणून मी तुझ्या शेणावर विश्वास ठेवला. पण त्यामुळे मला घर बांधण्याची अक्कल नाही, असं वाटलं लोकांना. ही माझी बदनामी नव्हे काय?’ राहुल गांधीकडून मोदींची खिल्ली! अनर्ह ईहेंने यांचं सडेतोड प्रत्युत्तर ‘अच्छा, म्हणजे तुझं घर वाहून गेलं होतं, म्हणून तू मला शाप दिला होतास तर!’ ‘नाही गं, शेणा-मेणातला फरक मलाच कळला नाही. त्यात तुझा काय दोष?’ ‘पण मग हे गायीला शाप देण्याचं प्रकरण नेमकं कधी झालं?’ ‘खरंच मला माहिती नाही. अगं, फक्त शेणा-मेणाचं जाऊ देत, तशीही वर्षानुवर्ष माझी फसवणूक होत आहे. कोकिलेचं तुला माहिती आहेच. लहान मुलांच्या आयासुद्धा एक घास काऊचा म्हणून हवेत हात उंचावतात, ते ऐकून मी मोठ्या आशेनं चोच उघडतो, तर तो घास जातो चिमुकल्याच्या पोटात. मी आपला उपाशीच.’ ‘अच्छा, मुलांच्या आया घास दाखवून तुला उपाशी ठेवतात, कोकिला तुला फसवून तुझ्या घरट्यात अंडी घालते, भर पावसात तुला चिमणीचं दार टोटवावं लागतं या सगळ्याचा राग तू जगावर काढतोस वाटतं.’ ‘मी जगावर राग काढतो? कधी काढला?’ ‘परबा, तू आणि तुझा तो मित्र दोघेही माझ्या पाठीवर बसला होता, तेव्हा तुमचं बोलणं ऐकलं मी.’ ‘काय बोललो होतो आम्ही?’ ‘कुणाच्या तरी खिडकीत जाऊन बसला होतास तू आणि त्या घरातल्या म्हाताऱ्यानं तुला हाकलून लावलं. तेव्हा तू रागानं म्हणाला होतास ना, आण

गायकीच्या पाठीवर कावळा!

य रस्त्याच्या कडेन हिरवं गवत शोधत हिंडत होती. कावळा तिच्या पाठीवर आरामात बसलेला होता. तिच्या मऊ केसांमध्ये लपून बसलेले इवले इवले चवदार जीव म्हणजे कावळ्यासाठी जणू मेजवानीच होते. कावळा मध्येच चोच मारायचा, आपलं भक्ष्य मटकावता मटकावता चेहरा डावी-उजवीकडे फिरवत मध्येच गायीच्या पाठीवर मानेकडून शेपटीकडे आणि शेपटीकडून पुन्हा पाठीवर मध्यभागी येऊन थांबायचा. गायीनं कान टवकारत मान वर करून तिरप्या नजरेनं पाठीवरच्या कावळ्याकडे पाहिलं आणि म्हणाली, ‘मला बाटलं तुला मान नाही.’ तिच्या प्रश्नात चोच खुपसत कावळा म्हणाला, ‘नीट बघ पुन्हा माझ्याकडे. माझा चेहरा संपतो आणि लगेचच शरीर सुरू होतं, मला खरंच मान नाही आणि गळाही नाही.’ ‘अरे बावळटा, एका ओळीच्या पोस्टमध्ये तुझं नाव आलं, म्हणजे केवढा मान मिळाला बघ तुला. त्या विषयी बोलते आहे मी.’ ‘अच्छा, त्या पोस्टचं म्हणतेस. पण मी कधी गं तुला शाप दिला?’ ‘मला काय माहीत? दिला असशील मनातल्या मनात!’ ‘खरं तर तुझ्यामुळे माझी खूप बदनामी झालेली आहे आजपर्यंत, पण मी कधी अवाक्षरीही काढलेलं नाही त्याबद्दल.’ ‘माझ्यामुळे बदनामी झाली. ती कशी?’ ‘तुझ्या पाठीवर बसून मी तुला त्रास देणाऱ्या किड्यांचा बंदोबस्त करतो. तू मात्र माझी फसवणूक केलीस.’ ‘कधी केली फसवणूक?’ ‘अगं, हजारो वर्षांपासून सगळेच सांगतात. काऊचं घर होतं शेणाचं... चिऊचं घर होतं मेणाचं. एकदा खूप पाऊस आला आणि शेणाचं घर वाहून गेलं. आपले चांगले संबंध आहेत, म्हणून मी तुझ्या शेणावर विश्वास ठेवला. पण त्यामुळे मला घर बांधण्याची अक्कल नाही, असं वाटलं लोकांना. ही माझी बदनामी नव्हे काय?’ राहुल गांधीकडून मोदींची खिल्ली! अनर्ह ईहेंने यांचं सडेतोड प्रत्युत्तर ‘अच्छा, म्हणजे तुझं घर वाहून गेलं होतं, म्हणून तू मला शाप दिला होतास तर!’ ‘नाही गं, शेणा-मेणातला फरक मलाच कळला नाही. त्यात तुझा काय दोष?’ ‘पण मग हे गायीला शाप देण्याचं प्रकरण नेमकं कधी झालं?’ ‘खरंच मला माहिती नाही. अगं, फक्त शेणा-मेणाचं जाऊ देत, तशीही वर्षानुवर्ष माझी फसवणूक होत आहे. कोकिलेचं तुला माहिती आहेच. लहान मुलांच्या आयासुद्धा एक घास काऊचा म्हणून हवेत हात उंचावतात, ते ऐकून मी मोठ्या आशेनं चोच उघडतो, तर तो घास जातो चिमुकल्याच्या पोटात. मी आपला उपाशीच.’ ‘अच्छा, मुलांच्या आया घास दाखवून तुला उपाशी ठेवतात, कोकिला तुला फसवून तुझ्या घरट्यात अंडी घालते, भर पावसात तुला चिमणीचं दार टोटवावं लागतं या सगळ्याचा राग तू जगावर काढतोस वाटतं.’ ‘मी जगावर राग काढतो? कधी काढला?’ ‘परबा, तू आणि तुझा तो मित्र दोघेही माझ्या पाठीवर बसला होता, तेव्हा तुमचं बोलणं ऐकलं मी.’ ‘काय बोललो होतो आम्ही?’ ‘कुणाच्या तरी खिडकीत जाऊन बसला होतास तू आणि त्या घरातल्या म्हाताऱ्यानं तुला हाकलून लावलं. तेव्हा तू रागानं म्हणाला होतास ना, आण